

**MINISTERIUM FÜR BILDUNG UND WISSENSCHAFT DER
UKRAINE
NATIONALE BOHDAN-CHMELNYTZKYI-UNIVERSITÄT
TSCHERKASY**

Lehrwissenschaftliches Institut für Fremdsprachen
Lehrstuhl für Deutsche Philologie
014 (Deutsche Sprache und Literatur)

Lehrstuhlleiterin
Ovsienko L. O.
Dr. sc. philol.

(Datum, Unterschrift)

QUALIFIKATIONSARBEIT

Master-Abschluss

**FERNUNTERRICHT: FORMEN, METHODEN UND GRUNDSÄTZE DER
ORGANISATION**

Student der Gruppe 85 , Slobodjanjuk Wladyslaw Oleksijowitsch _____
(Unterschrift)

Wissenschaftliche Betreuerin , Lehrstulleiterin , Dr. se . philol.,Ganechko
Veronika Wolodymyriwna _____
(Unterschrift)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ЧЕРКАСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут іноземних мов

Кафедра німецької мови

Спеціальність 014 Середня освіта

(Німецька мова і література)

До захисту допускаю
завідувач кафедри,
кандидат філол. наук, доц.
Овсієнко Л.О.

(дата, підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Освітнього ступеня «магістр»

**ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ПРИНЦИПИ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

Студент групи 85, Слободянюк Владислав Олексійович _____
(підпис)

Науковий керівник канд. філологічних наук, доц.
Ганечко Вероніка Володимирівна _____
(підпис)

Черкаси – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	8
1.1 Характеристика поняття «дистанційне навчання».....	8
1.2 Особливості дистанційного навчання в умовах воєнного стану	12
1.3 Адаптація міжнародного досвіду викладання англійської та німецької мов у навчальних закладах.....	16
Висновки до розділу 1.....	18
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	20
2.1 Форми.....	20
2.2 Методи.....	25
2.3 Принципи.....	26
Висновки до розділу 2	30
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	31
3.1 Варіанти впровадження інноваційних технологій онлайн-навчання в умовах війни.....	31
3.2 Практичні рекомендації.....	38
Висновки до розділу 3.....	46
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Розвиток технологій та глобальних викликів, таких як воєнні конфлікти призвели до значних трансформацій системи освіти. Дистанційне навчання стало актуальним явищем, особливо в умовах обмежень на загальний доступ до освітніх установ. Тема роботи вказує на необхідність дослідження форм, методів та принципів організації дистанційного навчання, зокрема в контексті навчання іноземних мов в умовах воєнного стану.

Питання дистанційної освіти цікавлять багатьох вчених, так у науковій роботі «Сучасні інформаційні засоби навчання» автор Гуревич Р.С. досліджує різні аспекти використання технологій дистанційного навчання у підготовці майбутніх спеціалістів. Він аналізує основні форми та методи дистанційного навчання, а також принципи організації цього процесу. Автор звертає увагу на переваги та недоліки дистанційного навчання і наводить приклади успішного впровадження таких технологій у різних сферах підготовки майбутніх спеціалістів [4, с.536].

У науковій роботі «Педагогічні технології в сучасній освіті» автор Белова О.К. представляє результати свого дослідження, в якому вона створила експериментальну модель дистанційного навчання для майбутніх спеціалістів. Вона описує основні складові цієї моделі, такі як планування, організація навчального процесу та оцінювання знань студентів. Автор також аналізує ефективність використання цієї моделі і наводить приклади її успішного застосування [1, с.148].

У науковій роботі "Платформа дистанційного навчання Moodle та її використання в організації навчального процесу" автор Басараба Н. розглядає систему дистанційного навчання в університеті. Він описує основні складові цієї системи, такі як платформа для дистанційного навчання, електронні курси, методи навчання та оцінювання знань студентів. Автор також аналізує переваги і недоліки використання системи дистанційного навчання і

наводить приклади успішного впровадження такої системи в університеті [2, с.63-66].

Актуальність теми дослідження. Дистанційне навчання є ефективним інструментом для вивчення іноземних мов, зокрема німецької та англійської, навіть в умовах воєнного стану. Воєнний стан може призвести до закриття навчальних закладів і обмежити можливості студентів отримувати традиційну освіту. Проте, дистанційне навчання дозволяє здобувати знання незалежно від місцезнаходження і знижує ризик відсутності доступу до освіти під час воєнного конфлікту.

Одна з форм дистанційного навчання — це онлайн-курси. Ці курси можуть бути доступні на спеціальних платформах, де студенти можуть вивчати матеріали, виконувати завдання і спілкуватися з викладачами та іншими студентами. Такі курси зазвичай мають різні рівні складності і можуть включати в себе відеоуроки, текстові матеріали, тести і завдання для самостійної роботи.

Окрім цього, окремою формою дистанційного навчання є відеоуроки. Викладачі можуть записувати відеоуроки, студенти мають можливість в зручний для них час навчатись. Це дозволяє студентам вивчати матеріал у власному темпі і повертатися до нього, якщо є потреба.

Додатков можуть використовуватися аудіоуроки, електронні підручники, віртуальні класи та інші інструменти, які допомагають студентам активно займатися самостійною роботою і вивчати мову навіть у воєнних умовах.

Мета дослідження:

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз, систематизація та оцінка форм, методів та принципів організації дистанційного навчання для вивчення німецької та англійської мов за умов воєнного стану.

Завдання дослідження:

Для досягнення поставленої мети, робота передбачає вирішення таких завдань:

Аналіз наявних форм та методів дистанційного навчання.

Визначення основних принципів організації дистанційного навчання у воєнних умовах.

Дослідження ефективності використання дистанційного навчання для вивчення іноземних мов в контексті воєнного стану.

Об'єктом дослідження є процес дистанційного навчання.

Предметом дослідження є форми, методи та принципи організації дистанційного навчання для вивчення німецької та англійської мов у воєнних умовах.

Матеріалом дослідження є наукова література, аналіз відкритих джерел та результати емпіричних досліджень.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань будуть використовуватися такі методи дослідження: аналіз наукової літератури, опитування, порівняльний аналіз та статистичний аналіз даних.

Наукова новизна одержаних результатів. Одержані результати сприятимуть розумінню ефективності дистанційного навчання у вивченні іноземних мов в умовах воєнного конфлікту, що зробить важливий внесок у педагогічну та методичну практику.

Теоретичне значення роботи. Робота розширить наукове розуміння організації дистанційного навчання в умовах кризових ситуацій та допоможе вдосконалити методи навчання іноземних мов.

Практичне значення роботи. Результати роботи можуть бути використані педагогами, методистами та учасниками освітнього процесу для покращення навчання в умовах воєнного стану.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення й результати обговорювалися на XXIV Всеукраїнській науковій конференції

молодих учених «Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка» (Черкаси, 2023р.), на XIV

Публікації. Результати та основні положення дослідження висвітлено у одній тезі: «Дистанційне навчання : форми , методи та принципи організації» . Загальний обсяг публікації – 0, 7 др. арк.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, проміжних висновків, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДИСТАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

1.1 Характеристика поняття «дистанційне навчання»

Виникнення дистанційного навчання пов'язане з появою засобів зв'язку на великі відстані, таких як пошта, телеграф, телефон. Перші спроби використання дистанційного навчання були зроблені в кінці XIX - на початку XX століття.

У 1920-х роках з'явилися перші радіопередачі, які використовувалися для дистанційного навчання. Ідея полягала в тому, щоб викладачі розповідали лекції по радіо, а студенти слухали їх у своїх домівках. Це дало змогу здійснювати навчання на відстані без необхідності відвідування учнем університету або школи [1, с.148].

У 1960-х роках з'явилися перші комп'ютери, що відкрило нові можливості для дистанційного навчання. Використовуючи комп'ютерні технології, студенти могли отримувати навчальні матеріали, виконувати завдання та спілкуватися з викладачами через електронну пошту.

З появою Інтернету в 1990-х роках дистанційне навчання отримало новий рівень розвитку. За допомогою спеціальних платформ та програм, студенти можуть вивчати курси онлайн, спілкуватися з викладачами та іншими студентами у віртуальному середовищі.

Сьогодні дистанційне навчання стає все більш популярним, особливо у зв'язку з поширенням мобільних технологій. Воно дозволяє отримувати освіту в будь-якому місці і в будь-який зручний для студента час.

Розвиток дистанційного навчання продовжується і сьогодні. Завдяки постійному розширенню і вдосконаленню технологій, студенти можуть використовувати різноманітні онлайн-платформи, відеоконференції, спеціалізовані програми та навчальні сайти для отримання знань [2, с.63-64].

Дистанційне навчання має свої переваги. Воно дозволяє студентам самостійно планувати свій навчальний графік і виконувати завдання в зручний для них час. Відсутність необхідності в постійній фізичній присутності на заняттях також дає можливість людям займатися навчанням, які раніше не могли цього зробити через роботу, сімейні обставини або інші обмеження.

Однак, дистанційне навчання також має свої виклики. Необхідно мати сильну самодисципліну та організаційні навички, щоб вчасно виконувати завдання і не відставати від графіку. Також, відсутність особистого контакту з викладачем і іншими студентами може ускладнити процес навчання та обмежити можливості обговорення та взаємодії.

Не зважаючи на це, дистанційне навчання продовжує займати важливе місце в освітній системі. Воно надає можливість отримувати якісну освіту без обмежень місця і часу, сприяє розвитку самостійності та відповідальності студента, а також допомагає покращити доступ до освіти для людей з різних соціальних груп та регіонів [3, с.42-43].

Дистанційне навчання — це процес здобуття знань, вмінь і навичок за допомогою використання спеціальних технологій комунікації, які дозволяють студентам і викладачам знаходитися на віддаленій відстані один від одного. Це може включати в себе використання відеоконференцій, інтернет-платформ для навчання, веб-семінарів, електронних підручників і інших інтерактивних матеріалів.

Основні характеристики дистанційного навчання:

1. Можливість бути відсутнім на фізичних заняттях: студенти можуть вивчати матеріал самостійно і виконувати завдання віддалено, без необхідності бути в класі або на лекції. Це дозволяє студентам навчатися в зручний для них час.

2. Використання технологій комунікації: дистанційне навчання базується на використанні різних технологій комунікації, таких як

відеоконференції, електронна пошта, чати і форуми. Це дозволяє студентам і викладачам спілкуватися і обмінюватися інформацією без прямого контакту.

3. Інтерактивність і самостійність: дистанційне навчання надає студентам можливість самостійно вивчати матеріал, виконувати завдання і контролювати свій власний прогрес. Вони також можуть брати участь в інтерактивних вправах, дискусіях і спільних проектах з іншими студентами.

4. Гнучкість: дистанційне навчання дозволяє студентам самостійно планувати свій навчальний графік і виконувати завдання в зручний для них час. Це особливо корисно для тих, хто працює або має інші зобов'язання, що обмежують їх доступ до традиційного навчання [4, с.536].

5. Доступність: дистанційне навчання дозволяє студентам з різних регіонів або навіть країн мати доступ до якісної освіти, яка може бути недоступною для них з різних причин. Воно також дозволяє людям з обмеженими можливостями отримувати освіту без необхідності фізичної присутності на заняттях.

Дистанційне навчання може мати різні форми і формати, включаючи повноцінні онлайн-курси, дистанційні лекції, самостійне навчання з використанням електронних ресурсів, вебінари і т.д. Також існують різні платформи і системи управління навчанням, які дозволяють студентам і викладачам взаємодіяти та обмінюватися матеріалами і завданнями.

Однією з основних переваг дистанційного навчання є його гнучкість. Студенти можуть вчитися в зручний для них час і місце, що дозволяє їм поєднувати навчання з роботою, сімейними обов'язками або іншими заняттями. Вони можуть самостійно планувати свій навчальний графік і працювати власним темпом [5, с.280].

Дистанційне навчання також забезпечує доступність освіти для різних категорій студентів. Воно може бути особливо корисним для студентів, які проживають в віддалених регіонах або мають обмежені можливості для фізичної присутності на заняттях. Воно також дозволяє людям з інвалідністю

або обмеженими можливостями отримувати освіту без необхідності пересування або перебування у спеціальних умовах.

Однак, дистанційне навчання також має свої виклики. Воно вимагає від студентів високого рівня самодисципліни і організації, оскільки вони повинні самостійно вчитися і виконувати завдання без прямого контролю викладача. Воно також може бути менш інтерактивним, оскільки відсутня фізична присутність студентів і викладачів. Тому важливо, щоб дистанційне навчання було підтримане відповідними технологічними засобами і методами, щоб забезпечити ефективну комунікацію і взаємодію між всіма учасниками процесу.

Дистанційне навчання також має свої переваги з точки зору фінансової ефективності. Воно може бути більш економічним для студентів, оскільки вони не потребують витрат на пересування до навчального закладу або проживання в іншому місті. Воно також може знизити витрати на навчальні матеріали, оскільки багато з них можуть бути доступні в електронному форматі без необхідності придбання друкованих підручників [6, с.2-3].

Крім того, дистанційне навчання може забезпечувати більш широкий доступ до освіти для тих, хто має обмежені можливості. Наприклад, люди з фізичними обмеженнями, які не можуть пересуватися або бути присутніми на заняттях, можуть отримувати освіту через дистанційне навчання. Також, люди із напруженим графіком або з додатковими зобов'язаннями, такими як догляд за дітьми або робота, можуть вчитися в зручний для них час і пристосовувати навчання до своїх потреб.

Однак, важливо враховувати, що дистанційне навчання також має свої виклики і обмеження. Наприклад, воно може бути менш інтерактивним і не забезпечувати таку ж міру спілкування і співпраці між студентами і викладачами, як традиційне навчання. Воно також може вимагати від студентів більшої самодисципліни і мотивації, оскільки вони повинні

самостійно контролювати свій навчальний прогрес і виконувати завдання без прямого контролю викладача [7, с.10].

Усі ці фактори варто враховувати при виборі форми навчання і оцінюванні можливостей дистанційного навчання. Важливо знати, що дистанційне навчання може бути ефективним і зручним способом отримання освіти, але воно вимагає від студентів активної участі і відповідальності за своє навчання.

1.2 Особливості дистанційного навчання в умовах воєнного стану

Дистанційне навчання є актуальною альтернативою традиційній формі освіти, особливо в умовах воєнного стану, коли фізичний доступ до освітніх установ обмежений або навіть небезпечний. Для студентів, які вивчають англійську та німецьку мови, дистанційне навчання має свої особливості та вимагає специфічних підходів:

Технологічна підготовка: Студенти повинні мати доступ до необхідних технічних засобів, таких як комп'ютери, Інтернет-з'єднання та програмне забезпечення для відеоконференцій та вивчення мови в онлайн-режимі.

Адаптація до онлайн-навчання: Дистанційне навчання вимагає від студентів самодисципліни та уміння самостійно організувати навчальний процес. Важливо навчити студентів працювати з платформами для дистанційного навчання та ефективно використовувати онлайн-ресурси.

Спеціалізовані платформи: Важливо вибрати навчальні платформи та інструменти, які сприяють вивченню англійської та німецької мови. Це можуть бути спеціалізовані курси, відеоуроки, аудіоматеріали та інші ресурси, які дозволяють практикувати навички мовлення та розуміння на слух [8].

Взаємодія з викладачем: Важливо забезпечити можливість взаємодії студентів з викладачем через відеоконференції, чати та електронну пошту. Це сприяє вирішенню питань та отриманню необхідної підтримки.

Оцінювання та контроль: Розробка системи оцінювання та контролю за успішністю студентів в умовах дистанційного навчання є важливою. Використання онлайн-тестів, завдань та відстеження активності студентів допомагає забезпечити якість навчання.

Адаптація до стресових умов: Умови воєнного стану можуть створювати стресовий фон для студентів. Важливо надати психологічну підтримку та ресурси для подолання стресу та підтримки психічного здоров'я.

Культурна специфіка: Під час вивчення іноземних мов важливо враховувати культурні особливості та специфіку кожної мови. Дистанційне навчання може бути ефективним, якщо воно включає в себе вивчення культурного контексту мови [9, с.79-80].

Стабільність з'єднання: В умовах воєнного стану може бути непередбачуваність щодо стабільності Інтернет-з'єднання. Важливо розглянути можливість альтернативних методів навчання та резервних планів для забезпечення доступу до навчального процесу.

Спеціальні методи навчання: Для студентів, які вивчають іноземні мови в умовах воєнного стану, можуть бути корисними спеціальні методи та прийоми. Наприклад, використання автентичних відеоматеріалів та аудіозаписів, які відображають ситуації, характерні для воєнного часу, може покращити розуміння та навички мови у конкретних сценаріях.

Звітність та зворотний зв'язок: Для ефективного дистанційного навчання важливо забезпечити механізми звітності студентів та отримувати зворотній зв'язок щодо якості навчання. Це дозволяє вчителям та учасникам освітнього процесу вчасно виявляти проблеми та вдосконалювати навчальну програму.

Мультикультурність: Оскільки студенти можуть навчатися в різних частинах світу, дистанційне навчання створює унікальну можливість для обміну культурними знаннями та досвідом. Важливо стимулювати мультикультурну взаємодію серед студентів [10, с.87-88].

Безпека даних: Оскільки дистанційне навчання включає передачу особистих та конфіденційних даних через Інтернет, важливо забезпечити високий рівень безпеки даних студентів та викладачів.

Соціальна відповідальність: Умови воєнного стану можуть призвести до відчуття соціальної відповідальності серед студентів та викладачів. Важливо сприяти участі у благодійних та гуманітарних програмах, що спрямовані на допомогу потерпілим від конфлікту.

Навчальна підтримка: Дистанційне навчання може включати в себе навчальну підтримку, таку як онлайн-консультації або віддалене проведення зустрічей для обговорення питань та ускладнень.

Адаптація до змін: Особливості сучасного світу вимагають гнучкості та здатності адаптуватися до швидких змін. Дистанційне навчання повинно бути готовим до змін та удосконалення з урахуванням нових викликів та технологічних можливостей.

Вплив дистанційного навчання в умовах воєнного стану на психологічний стан студентів, які вивчають англійську та німецькі мови, є складним і має як позитивні, так і негативні аспекти. Давайте розглянемо деякі з них:

Позитивний вплив дистанційного навчання на психологічний стан студентів:

Гнучкість та комфорт: Дистанційне навчання надає студентам можливість навчатися з будь-якого місця, що може забезпечити більший комфорт та гнучкість. Вони можуть структурувати свій розклад з урахуванням індивідуальних потреб та обставин.

Безпека: У воєнний час фізичний доступ до університетських аудиторій може бути небезпечним. Дистанційне навчання забезпечує безпечні умови для навчання, особливо для студентів, які перебувають в районах конфлікту.

Розширення можливостей: Дистанційне навчання може дати доступ до навчальних ресурсів та викладачів з усього світу, що може збагатити

навчальний досвід студентів та надати їм можливість вивчати мови у віртуальному міжнародному середовищі [11].

Негативний вплив дистанційного навчання на психологічний стан студентів:

Соціальна відокремленість: Відсутність фізичного контакту з іншими студентами та викладачами може викликати почуття соціальної відокремленості та самотності, особливо в умовах воєнного стану, коли може бути обмежений зв'язок зі світом навколо.

Технічні труднощі: Технічні проблеми, такі як відключення Інтернету чи проблеми з програмним забезпеченням, можуть призвести до стресу та невпевненості.

Підвищене навантаження і стрес: Дистанційне навчання може вимагати більшої самодисципліни та самоорганізації від студентів, що може викликати стрес та високий рівень навчального навантаження.

Відсутність мотивації: Відсутність фізичної присутності в аудиторіях та спілкування з однокурсниками може призвести до втрати мотивації та інтересу до навчання.

Для зниження негативних впливів дистанційного навчання в умовах воєнного стану, важливо забезпечити психологічну підтримку студентів, створити умови для взаємодії та співпраці, розвивати навички саморегуляції та надавати доступ до психологічних ресурсів. Також важливо розробити ефективну систему оцінювання та фідбеку, щоб підтримати студентів у їхньому навчанні [12, с.215].

Втома від екранів: Завантаженість екранами комп'ютерів або інших пристроїв може сприяти фізичній та психологічній втомі, викликаючи головні болі, проблеми зі сном та загальну втому.

Помилкова відмова від навчання: Деякі студенти можуть відчувати, що дистанційне навчання не надає такої якості освіти, як традиційна форма, і відмовляються від навчання або знижують свій рівень зацікавленості.

Сприйняття невизначеності: Умови воєнного стану можуть призвести до великої невизначеності та стресу. Студенти можуть стурбовано сприймати невпевненість щодо майбутнього та навчального процесу.

Загальною важливістю є розуміння та визнання психологічних викликів, які може створити дистанційне навчання в умовах воєнного стану. Університети та навчальні установи повинні надавати психологічну підтримку студентам, розвивати стратегії зменшення стресу та забезпечувати можливості для спілкування та підтримки між студентами. Разом із цим, важливо постійно вдосконалювати якість дистанційного навчання та створювати умови, що сприяють психологічному комфорту та успішному навчанню студентів.

1.3 Адаптація міжнародного досвіду викладання англійської та німецької мов у навчальних закладах

Адаптація міжнародного досвіду викладання англійської та німецької мов в університеті під час воєнного стану може бути складною у країнах, що перебувають у постійному конфлікті, таких як Ізраїль, Іран та Грузія. Проте, є кілька способів, які можуть забезпечити неперервність навчального процесу та забезпечити якість освіти навіть у таких умовах.

Використання дистанційного навчання: навчальні заклади можуть використовувати технології дистанційного навчання для проведення онлайн-курсів з англійської та німецької мов. Це дасть учням та студентам можливість продовжувати навчання навіть у разі обмежень на входження до навчального закладу [13, с.74-75].

Співпраця з міжнародними організаціями та навчальними закладами: заклади освіти можуть встановити партнерські відносини з навчальними установами з інших країн, які мають досвід викладання англійської та німецької мов. Це дозволить обмінюватися навчальними матеріалами та методиками, а також викликати викладачів із зарубіжних країн для проведення УРОКІВ, онлайн-лекцій та семінарів [14, с.148-149].

Участь у міжнародних конференціях та семінарах: навчальні установи можуть відправляти своїх викладачів на міжнародні конференції та семінари, де вони матимуть змогу обмінюватися досвідом з колегами з інших країн. Це допоможе оновити методики викладання та впровадити нові підходи до навчання англійської та німецької мов [15, с.73-74].

Розробка програм співпраці з іноземними освітніми установами: навчальні заклади можуть розробити програми обміну для учнів, студентів та викладачів з іноземних шкіл та університетів, що дозволить їм отримати досвід вивчення англійської та німецької мов у інших країнах, навіть у разі воєнного стану.

Створення міжнародних відділів: школи і ВНЗ можуть створити спеціальні відділи зі спеціалізацією у викладанні англійської та німецької мов для учнів і студентів, які походять з країн, що перебувають у конфлікті. Це дозволить їм мати спеціалізовану підтримку та ресурси для вивчення мови навіть у складних умовах.

Використання мовних програм: заклади освіти можуть розробити спеціальні мовні програми, які будуть спрямовані на швидке та ефективне вивчення англійської та німецької мов. Ці програми можуть включати інтенсивні курси, індивідуальні заняття з викладачами, а також доступ до онлайн-ресурсів для самостійного навчання [16, с.307].

Інтеграція мовного навчання в інші предмети: навчальні заклади можуть впроваджувати методики мовного навчання у курси з інших предметів, таких як історія, література або міжнародні відносини. Це дозволить учням і студентам одночасно вивчати мову та збільшувати свої знання в інших областях.

Ці приклади демонструють, як навчальні заклади в країнах, що перебувають у постійному конфлікті, можуть адаптувати міжнародний досвід викладання англійської та німецької мов під час воєнного стану. Важливо забезпечувати доступ до якісної освіти навіть у непевних умовах,

щоб студенти могли розвиватись та отримувати необхідні навички для майбутньої кар'єри.

Висновки до розділу 1

Отже, дистанційне навчання є ефективним інструментом освіти в умовах воєнного стану. Воєнний стан часто призводить до обмежень у доступі до освітніх закладів, але дистанційне навчання дозволяє забезпечити неперервний процес навчання навіть у таких умовах.

Основними принципами формування дистанційного навчання в умовах воєнного стану є гнучкість, доступність і індивідуалізація. Це дозволяє студентам вибирати найзручніший для них час та місце для навчання, а також налаштовувати навчання під свої потреби.

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є необхідним для успішного дистанційного навчання в умовах воєнного стану. Ці технології дозволяють створити ефективну віртуальну навчальну атмосферу, забезпечити можливість спілкування та взаємодії між викладачами та студентами.

Застосування методів активного навчання, таких як виконання практичних завдань, дискусії та проектна діяльність, сприяє підвищенню ефективності дистанційного навчання в умовах воєнного стану. Ці методи стимулюють активну участь студентів у навчальному процесі та сприяють засвоєнню матеріалу.

Оцінювання результатів навчання в дистанційному режимі в умовах воєнного стану має бути об'єктивним і справедливим. Важливо розробити систему оцінювання, яка враховуватиме специфіку дистанційного навчання і забезпечить оцінку здобутих знань та навичок студентів.

Дистанційне навчання в умовах воєнного стану може бути успішно реалізоване лише при наявності відповідної інфраструктури, яка забезпечує якісний доступ до інтернету та необхідних технічних засобів. Для цього необхідно забезпечити відповідну інвестиційну підтримку та розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури.

Дистанційне навчання в умовах воєнного стану має свої особливості і вимагає від викладачів та студентів додаткових навичок і вмінь. Викладачі повинні бути готові до викладання в онлайн-середовищі, а студенти - до самостійної роботи та організації свого навчання.

Таким чином, дистанційне навчання в умовах воєнного стану є перспективним напрямом розвитку освіти, який дозволяє забезпечити доступ до якісного навчання незалежно від географічного розташування та обставин воєнного стану. Відповідне формування та розвиток дистанційного навчання вимагає наявності інфраструктури, використання сучасних технологій та застосування відповідних навичок викладачів та студентів.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

2.1 Форми

Війна кардинально змінила роботу викладачів і студентів вищої школи. Бажання чи небажання працювати дистанційно було виявлено і під час карантину у 2020/2021 н.р. Але повномасштабний наступ на Україну з 24 лютого 2022 року створив нові проблеми та умови для системи освіти [17].

Серед основних викликів, які поставила війна, і які потрібно подолати, слід зазначити:

- підвищена тривожність учасників освітнього процесу;
- коригування емоційного і психологічного стану учасників освітнього процесу;
- відсутність технічних можливостей;
- від'їзд частини студентів і викладачів за межі країни або регіону;
- відсутність мотивації і самодисципліни у студентів;
- підтримання ефективності навчального процесу.

Якщо для шкільної освіти розроблено конкретні інструкції, відео з Всеукраїнської програми МОН, то вчителі ПТУ і ВНЗ мають працювати самостійно. Розглянемо основні можливі способи роботи, коли в районі тихо, але лунають сирени, має місце нестабільна робота транспорту та інтернету, іноді немає світла. Відразу варто підкреслити, що не завжди можна працювати і навчатися дистанційно [18, с.256].

Є певні питання, пов'язані з соціалізацією та взаємодією між студентами і викладачами, студентами, викладачів між собою, і цього не можна ігнорувати. На щастя, в умовно спокійних регіонах можна використовувати лише елементи дистанційного навчання, а саме навчання проводити як очні консультації із мінімальною кількістю учасників. Це, по-перше, запобігає

великому скупченню студентів, а по-друге, – дає змогу студентам і викладачам обирати кращий варіант залежно від виду заняття [19, с.200].

Там, де можна займатися теорією самостійно, краще залишатися вдома і виконувати роботу самостійно. Якщо йдеться про практичний курс чи курс дизайну, найкраще працювати з викладачем. Використання опцій для створення пропорційного, злагодженого та візуального стилю навчання довело свою ефективність.

Так, робота через Google Classroom має свої переваги та недоліки. З одного боку, цей інструмент дозволяє викладачам створювати та надавати різні типи завдань, такі як лекції, відео заняття та посилання. Вони також можуть проводити відеоконференції. Багато викладачів вже мають досвід роботи з Google Classroom, і у них сформовані класи. Більшість студентів володіють необхідними навичками для роботи на цій платформі. Крім того, цей метод навчання дозволяє працювати в зручний для студентів час [20, с.667].

З іншого боку, робота через Google Classroom має обмежені можливості для повноцінного спілкування через різні технічні обмеження. Викладачам доводиться докладати додаткові зусилля для перевірки завдань, що виникає через обмеженість технічних можливостей студентів.

Спілкування через месенджери або електронну пошту не має виражених переваг, окрім можливості вирішити технічні проблеми. Проте цей спосіб може бути використаний для психологічного розвантаження, але важливо зауважити, що це не дуже ефективний спосіб для вивчення фахових дисциплін [21, с.63-64].

Робота за розкладом у конференціях і чатах Zoom або Google Meet має свої переваги. Вона забезпечує ефективне спілкування, подібне до очного навчання, за умови, що всі учасники мають необхідні технічні можливості. Викладачі можуть використовувати різні форми навчання, включаючи

дошку, презентації, відео та опитування. Також цей спосіб навчання дозволяє оцінити психологічний стан студентів [22, с.144-145].

Серед недоліків цих інструментів слід зазначити такі:

- відсутність технічних умов;
- непередбачені перерви на час тривоги.

До переваг очного навчання відносяться:

- зрозумілий і звичний учасникам освітнього процесу формат;
- можливість реального спілкування;
- оперативне коригування помилок;
- оцінка психологічного стану студента і надання допомоги або консультація психолога.

Недоліки очного навчання:

- іноді відсутня можливість відвідати консультацію через нестабільну роботу транспорту;
- непередбачувані перерви під час тривоги.

Умови воєнного стану можуть створити значні труднощі для навчання та сприяти переходу до дистанційної форми. Важливо враховувати безпеку та доступ до освітніх ресурсів у таких умовах. Наводимо форми дистанційного навчання для лекційних та практичних занять з німецької та англійської мови в цьому контексті [23, с.256-257]:

Відеоконференції: Використання платформ для відеоконференцій, таких як Zoom, Microsoft Teams або Skype, для проведення уроків, лекцій і взаємодії зі студентами. Викладачі можуть демонструвати презентації, пояснювати матеріал із використанням відео та аудіо засобів.

Відеозаписи занять: Викладачі можуть записувати уроки та лекції заздалегідь і завантажувати їх на онлайн-платформи, де учні та студенти матимуть доступ до них для перегляду у зручний час. Це дозволить їм вивчати матеріал відповідно до свого графіку [24].

Електронні підручники та матеріали: Всі навчальні матеріали, такі як підручники, статті, справи тощо можуть бути доступні для завантаження в електронному форматі на спеціальних платформах або через електронну пошту.

Онлайн-тести і завдання: учні і студенти можуть виконувати тести та завдання онлайн, а потім отримувати оперативний фідбек від викладача. Це може бути важливою частиною оцінювання та відстеження успішності [25, с.346-347].

Форуми та обговорення: Створення онлайн-форумів або груп в соціальних мережах для обговорення тем, пов'язаних із вивченням мови. Це може сприяти активній комунікації між учнями і студентами та викладачами.

Індивідуальні консультації: Викладачі можуть надавати індивідуальні консультації через відеоконференції або електронну пошту, щоб відповідати на питання та надавати додаткову допомогу.

Використання мультимедіа: Викладачі можуть використовувати аудіо- та відеоматеріали для покращення вивчення мови, включаючи аудіокниги, фільми та мультфільми.

Оцінювання та звіти: Забезпечити систему онлайн-оцінювання та надсилати учням і студентам звіти про їхній прогрес.

Для забезпечення успішного дистанційного навчання в умовах воєнного стану також слід враховувати наступні аспекти:

Запасні та резервні плани: Важливо мати запасні плани та резервні ресурси для забезпечення навчального процесу в разі можливих перебоїв у доступі до Інтернету або технічних проблем [26, с.163].

Захист особистих даних: Забезпечте високий рівень захисту особистих даних учнів і студентів та викладачів, оскільки це особливо важливо в умовах, коли інформація може бути піддана ризику викрадення або перехоплення [27, с.93].

Важливо пам'ятати, що умови воєнного стану можуть бути дуже складними, і планування дистанційного навчання повинно бути гнучким і адаптованим до змін. Також необхідно забезпечувати стабільний зв'язок та співпрацю між адміністрацією, викладачами та студентами для ефективного вирішення поточних завдань.

Отже, основним викликом, що поставила війна, є підвищена тривожність і її можна подолати лише через спілкування віч-на-віч, тобто на очних консультаціях або відеоконференціях, що цілком можливо робити за будь-яких умов, крім тих, коли відбуваються активні бойові дії.

Скоригувати емоційний і психологічний стан можна лише активними діями, а отже, навчальний процес не повинен перериватися на довгий час. Рекомендовано працювати за розкладом, тоді в учасників освітнього процесу не переривається зв'язок один з одним і відпрацьовується самодисципліна. У деяких випадках можливо вчасно запросити психолога, якщо коригування неможливе через просте спілкування [28, с.49-50].

Брак технічних можливостей можна надолужити різноманітністю форм і режимів: синхронним, асинхронним, очним. Але слід зазначити, що форми і методи дистанційного навчання не повинні бути новими, учасники освітнього процесу вже повинні володіти навичками користування застосунками і ресурсами, інакше ефективності навчання очікувати не можна [29].

За від'їзду учнів, студентів і викладачів до безпечних регіонів застосовується дистанційне навчання, але відеозв'язок украй потрібний для ефективного навчання і роботи. Найважче під час організації навчання в умовах воєнного часу – відсутність мотивації і самодисципліни у студентів. Усе залежить від досвіду, авторитету і методів роботи конкретного викладача, але основне – структурування роботи, контроль і оцінювання, постійний зв'язок із студентами, контакт із батьками, терпіння і наполегливість.

За будь-яких умов навчальний процес повинен бути ефективним, тому слід шукати форми і методи, можливо спростити деякі завдання, але уникати бездумного спрощення, краще шукати форми і методи, які дозволять не втратити ефективності. І особливо важливим є контроль – доброзичливий, але водночас справедливий і постійний. Якщо ми максимально збережемо якість і ефективність навчання, то підготуємо фахівців, які гарно працюватимуть і відновлять Україну, а освітня галузь здобуде особливий досвід роботи у воєнних умовах [30].

2.2 Методи

Умови воєнного стану можуть створювати складнощі для навчання, але застосування методів дистанційного навчання може допомогти у подоланні цих викликів. Дистанційне навчання передбачає використання технологій зв'язку та інформаційних технологій для забезпечення доступу до навчальних матеріалів та спілкування з викладачами [31, с.376].

Основні методи дистанційного навчання, які можна використовувати під час лекційних та практичних занять з німецької та англійської мови в умовах воєнного стану, включають:

Відеоконференції: Викладач може проводити уроки, лекції та практичні заняття за допомогою відеоконференційних систем. Учні і студенти зможуть приєднатися до занять з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету, і спілкуватися з викладачем та іншими учнями і студентами в режимі реального часу.

Відеоуроки: Викладач може записувати відеоуроки, в яких пояснюються різні теми з мови. Ці відео можуть бути доступні для студентів для перегляду в будь-який зручний для них час. Відеоуроки можуть містити як лекційний матеріал, так і практичні завдання [32].

Інтерактивні платформи: Викладач може використовувати спеціальні платформи навчання, які дозволяють студентам виконувати різні завдання, спілкуватися з викладачем та іншими студентами, отримувати зворотний

зв'язок та відстежувати свій прогрес. Ці платформи можуть містити різні типи завдань, такі як тести, вправи на аудіювання та читання, а також можуть надавати доступ до додаткових матеріалів [33, с.148].

Електронна пошта та чат: Викладач та студенти можуть спілкуватися за допомогою електронної пошти або чату. Це дає змогу задавати питання, отримувати пояснення та отримувати зворотний зв'язок з викладачем.

Віртуальні класи: Викладач може створювати віртуальні класи, де студенти зможуть спілкуватися між собою та з викладачем, обговорювати теми та виконувати спільні завдання.

2.3 Принципи

Дистанційне навчання в умовах воєнного стану вимагає особливих принципів і підходів для забезпечення успішного процесу навчання та збереження безпеки учнів, студентів і викладачів. Ось деякі принципи дистанційного навчання для лекційних та практичних занять з німецької та англійської мов:

Безпека і конфіденційність: Забезпечте найвищий рівень безпеки для всіх учасників, особливо в умовах воєнного стану. Захищайте конфіденційні дані і особисту інформацію учнів, студентів та викладачів [34, с.190].

Гнучкість і адаптабельність: Створюйте навчальні програми, які можна легко адаптувати до змінних умов. Гнучкість у розкладі та форматах занять дозволить учасникам навчального процесу адаптуватися до непередбачених обставин.

Доступність матеріалів: Забезпечте доступ до всіх необхідних матеріалів для навчання. Це включає підручники, відео- та аудіоматеріали, вправи та завдання [35, с.106-107].

Технічна підтримка: Забезпечте технічну підтримку учасникам навчального процесу, щоб вони могли вирішувати проблеми, пов'язані з використанням онлайн-платформ і технічних засобів.

Під час дистанційного навчання в умовах воєнного стану для проведення лекційних та практичних занять німецької та англійської мови можуть використовуватися такі інструменти:

1. Відеоконференції: популярні платформи, такі як Zoom, Microsoft Teams, Google Meet тощо, дозволяють проводити заняття в режимі реального часу, включаючи відео- та аудіо-зв'язок між учасниками навчального процесу.

2. Електронні дошки: цифрові дошки або дошки віртуальної реальності дозволяють малювати або писати на екрані, щоб учні і студенти могли бачити це в реальному часі [36, с.356-357].

3. Інтерактивні платформи: такі платформи, як Kahoot, Quizizz, Mentimeter тощо, дозволяють проводити інтерактивні вправи, тести, голосування та інші активності для залучення учнів і студентів для перевірки їхнього розуміння матеріалу.

4. Електронні підручники та матеріали: учні і студенти можуть отримувати доступ до електронних підручників, статей, відео та інших навчальних матеріалів через веб-платформи або електронні бібліотеки [37, с.112-113].

5. Форуми та чати: учасники навчального процесу можуть спілкуватися за допомогою форумів або чатів, де можна задавати питання, обговорювати теми, ділитися думками та матеріалами [38, с.489-490].

6. Відеозаписи та аудіоматеріали: для учнів і студентів, які не можуть брати участь у заняттях в реальному часі, можуть бути доступні відеозаписи або аудіоматеріали лекцій та практичних занять.

7. Електронні тести та оцінювання: викладачі можуть використовувати електронні тести та інструменти для оцінювання навчальних досягнень учнів і студентів.

Додатково до вищезгаданих інструментів, під час дистанційного навчання в умовах воєнного стану можуть використовуватися й інші технології та інструменти:

8. Віртуальні лабораторії: учні і студенти можуть мати доступ до віртуальних середовищ, де вони можуть проводити практичні вправи та експерименти онлайн [39, с.55-56].

9. Віртуальні екскурсії та музеї: викладачі можуть використовувати віртуальні тури та екскурсії, щоб показати учням і студентам місця, культурні пам'ятки чи інші ресурси, які були б важко доступні в умовах воєнного конфлікту.

10. Онлайн-співпраця: учні і студенти можуть працювати над проектами та завданнями разом, використовуючи спільні редактори документів, файли та інші інструменти співпраці.

11. Віртуальні асистенти: штучний інтелект може бути використаний для надання додаткової підтримки учасників навчального процесу, відповіді на запитання або навіть проведення індивідуальних занять [40, с.8-9].

12. Мобільні додатки: учасники навчального процесу можуть використовувати мобільні додатки для навчання та практики мови, включаючи словники, граматичні вправи, вимову тощо.

13. Віртуальні класи: платформи, які надають можливість створювати віртуальні класи, де учасники навчального процесу можуть взаємодіяти один з одним, обговорювати матеріал, виконувати завдання та отримувати зворотний зв'язок [41].

14. Соціальні мережі: викладачі можуть використовувати соціальні мережі для спілкування зі студентами і учнями, обміну додатковою інформацією та матеріалами.

15. Відеоуроки та онлайн-курси: викладачі можуть створювати відеоуроки або надавати доступ до онлайн-курсів, де учні і студенти можуть вивчати матеріал на власний темп і повторювати його за потреби.

16. Вебінари та трансляції: викладачі можуть проводити вебінари або транслювати свої лекції в режимі реального часу, щоб учні і студенти могли дивитися їх з будь-якого місця і в будь-який час.

17. Групові проекти та дослідження: учні і студенти можуть працювати у групах над проектами або дослідженнями, використовуючи спільні ресурси та інструменти для співпраці [42].

18. Віддалений доступ до бібліотек: учні і студенти можуть мати доступ до електронних ресурсів бібліотек, включаючи наукові статті, книги та інші джерела, навіть якщо фізичний доступ до бібліотек обмежений.

19. Аудіоподкасти та відеоподкасти: викладачі можуть створювати аудіоподкасти або відеоподкасти з матеріалом для самостійного навчання та вивчення мови [43, с.181-182].

20. Електронні портфоліо: учні і студенти можуть створювати електронні портфоліо, де вони можуть зберігати свої роботи, завдання та досягнення для оцінювання та показу іншим.

Ці інструменти допомагають забезпечити різноманітність та доступність навчального матеріалу та активностей, що сприяє якісному навчанню та розвитку учнів і студентів навіть в умовах воєнного стану. Вони дозволяють зберігати зв'язок між учасниками навчального процесу.

Висновки до розділу 2

1. Дистанційне навчання є ефективним інструментом у навчальному процесі, особливо в умовах воєнного стану, коли доступ до традиційних учбових закладів обмежений.

2. Учні та студенти, які залучалися до дистанційного навчання під час воєнного стану в Україні, виявили високу мотивацію до навчання та активну участь у віртуальних заняттях.

3. Використання сучасних технологій у дистанційному навчанні (відеоконференції, онлайн-платформи, електронні підручники тощо) дозволило забезпечити якісне навчання учнів та студентів навіть у воєнному стані.

4. Викладачі і студенти, які брали участь у дистанційному навчанні під час конфлікту, виявили високий рівень адаптації до нових умов, засвоїли необхідні навички викладання онлайн та забезпечили ефективний навчальний процес.

5. Дистанційне навчання в умовах воєнного стану дозволяє забезпечити безпеку учасників навчального процесу, оскільки вони можуть навчатися з власного дому чи іншого безпечного місця.

6. Однак, дистанційне навчання також має свої обмеження, зокрема в області доступу до Інтернету та технічної підтримки. Для успішного впровадження дистанційного навчання в умовах воєнного стану необхідно забезпечити надійний та стабільний доступ до Інтернету та відповідну інфраструктуру.

7. У подальшому дистанційне навчання може стати важливим елементом освітньої системи в Україні навіть після відновлення мирного стану. Воно може доповнювати традиційну форму навчання та забезпечити доступ до освіти для тих, хто не може навчатися у звичайних учбових закладах.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

3.1 Варіанти впровадження інноваційних технологій онлайн-навчання в умовах війни

Роль викладача у навчанні є ключовою незалежно від умов, в яких відбувається процес навчання. У воєнний стан, коли доступ до звичайних освітніх закладів обмежений або неможливий, викладачі мають використовувати інноваційні методики та інтерактивні технології для забезпечення навчання студентів онлайн.

Одним із найефективніших методів є використання відео додатків, які дозволяють учасникам навчального процесу взаємодіяти в режимі реального часу. Це може бути віртуальні класи, де викладач проводить лекції, відповідає на запитання та демонструє матеріали, а студенти можуть активно залучатися до обговорень, задавати запитання та отримувати зворотний зв'язок.

Викладачі можуть також використовувати інтерактивні платформи для створення інтерактивних завдань та тестів. Це дає змогу студентам отримувати негайну зворотну інформацію про свої знання та розвивати навички самоконтролю. Викладачі можуть створювати завдання різного рівня складності, використовувати групову роботу та спільні проекти для сприяння взаємодії між студентами [44, с.945-946].

Для покращення комунікації та співпраці, викладачі можуть використовувати такі інтерактивні інструменти, як форуми обговорень, вебінари, онлайн-платформи для спільного редагування документів тощо. Це дозволяє учасникам навчального процесу обмінюватися думками, досліджувати нові ідеї та співпрацювати над проектами, навіть у віддалених режимах.

Викладачі можуть також використовувати відео- та аудіоматеріали для передачі знань та навичок. Вони можуть створювати відеоуроки, вебінари, підготувати аудіоматеріали з лекціями та іншими освітніми ресурсами. Це дає змогу студентам дослухатися та переглядати матеріали у зручний для них час та темп, повторювати матеріал та глибше його розуміти [45].

У воєнний стан, викладачі також мають враховувати особливі потреби студентів, враховуючи фактори стресу та емоційного напруження. Вони можуть надавати психологічну підтримку та сприяти розвитку навичок саморегуляції та адаптації до нових умов.

Усі ці методи та інтерактивні технології допомагають викладачам ефективно проводити онлайн-навчання у воєнний стан. Вони забезпечують студентам можливість отримувати якісну освіту через взаємодію та співпрацю, а також сприяють їх особистісному розвитку, незважаючи на умови, в яких вони знаходяться.

Викладач у ситуації онлайн-навчання в умовах війни відіграє важливу роль для учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови. Перш за все, він забезпечує безпеку та комфорт студентів, надаючи їм можливість отримувати освіту, незважаючи на складні обставини. Викладач повинен бути готовим до швидких змін у робочому процесі та використовувати сучасні засоби комунікації для забезпечення найкращого можливого доступу до матеріалів та відповідей на питання студентів [46].

Далі, викладач відіграє роль мотиватора і підтримки. Він має створювати структуровані та цікаві уроки, які допомагають студентам залишатися зосередженими на навчанні. Особливо важливо надавати психологічну підтримку студентам у важких часах, допомагаючи їм управляти стресом і долати виклики військового конфлікту.

Також, викладач відповідає за забезпечення якісної освіти. Він повинен використовувати різноманітні методи навчання, розробляти індивідуальні підходи до студентів, а також враховувати їхні потреби та особливості.

Важливо стимулювати самостійність у навчанні та відповідальність за власний успіх.

Технічна підтримка: Викладач повинен бути компетентним у використанні технологій, платформ, інструментів відеоконференцій та електронних ресурсів, і він зобов'язаний надавати допомогу студентам у вирішенні технічних проблем, які можуть виникнути під час онлайн-навчання [47, с.429-430].

Оцінка та звітування: Викладач має розробляти об'єктивні методи оцінки навчальних досягнень студентів і надавати звіти про їхній прогрес. Це важливо для підтримки стимулюючого навчального середовища.

Адаптація до нових реалій: Умови війни можуть привести до різких змін в планах навчання, часових обмежень і інших факторів. Викладач повинен бути готовим швидко адаптуватися до нових обставин і розробляти альтернативні методи навчання [48].

Співпраця із колегами і адміністрацією: Важливо співпрацювати з іншими викладачами та адміністрацією навчального закладу для обміну досвідом, розробки загальних стратегій та координації зусиль для забезпечення найкращого навчання в умовах військового конфлікту.

Підтримка учнів і студентів: Викладач повинен створити безпечне та сприятливе середовище для навчання, де учні і студенти можуть ділитися своїми думками, почуттями та досвідом війни. Важливо проявляти емпатію та розуміння до їхньої ситуації.

Адаптація до онлайн-формату: Викладач повинен володіти технічними навичками та знаннями, які дозволять ефективно використовувати онлайн-платформи та інструменти для навчання. Важливо забезпечити доступність навчального матеріалу та сприяти активній участі учнів і студентів.

Забезпечення якісної освіти: Викладач повинен забезпечити якісну освіту, незважаючи на виклики війни. Це може включати розробку інноваційних методик навчання, використання різноманітних матеріалів та

ресурсів, а також забезпечення індивідуального підходу до кожного учня і студента.

Підтримка комунікації та зв'язку: Викладач повинен створити можливості для комунікації та зв'язку між студентами, щоб вони могли обмінюватися ідеями, досвідом та підтримкою. Важливо створити форуми, групи чи вебінари, де студенти зможуть спілкуватися та співпрацювати один з одним [49].

Психологічна підтримка: Викладач повинен бути готовим до надання психологічної підтримки студентам, які можуть бути під впливом стресу та травми від війни. Важливо проявляти чуйність та вміння слухати, а також направляти студентів до професійних психологічних служб, якщо це необхідно.

Підтримка морального та етичного розвитку: Викладач повинен сприяти моральному та етичному розвитку студентів, пояснюючи значення толерантності, взаєморозуміння та поваги у військовому конфлікті. Важливо навчати студентів розуміти різні точки зору та вміти аналізувати інформацію критично [50].

Це основні аспекти ролі викладача в онлайн-навчанні в умовах війни для студентів, які вивчають англійську та німецьку мови. Викладач повинен бути готовим до викликів, які виникають у зв'язку з війною, і забезпечувати необхідну підтримку, навчання та розвиток студентів. Це вимагає не лише знання мови, але й розуміння соціальних, культурних та політичних контекстів, пов'язаних з війною.

Важливо пам'ятати, що викладач відіграє ключову роль у підтримці учнів і студентів під час війни. Він повинен створювати безпечне та сприятливе навчальне середовище, де студенти можуть відчувати себе комфортно та ділитися своїми думками та почуттями. Важливо проявляти емпатію та розуміння до їхньої ситуації.

Також важливо володіти технічними навичками та знаннями, які дозволять використовувати онлайн-платформи та інструменти для навчання. Викладач повинен забезпечити доступність навчального матеріалу та сприяти активній участі студентів [51].

Комунікація та зв'язок між учасниками навчального процесу є важливим аспектом навчання в умовах війни. Викладач повинен створювати можливості для спілкування та співпраці студентів, наприклад, через форуми, групи чи вебінари.

Підтримка психологічного стану учнів і студентів є ще однією важливою роллю викладача. Викладач повинен бути готовим надавати психологічну підтримку студентам, які можуть бути під впливом стресу та травми від війни. Важливо проявляти чуйність та вміння слухати, а також направляти студентів до професійних психологічних служб, якщо це необхідно.

Нарешті, викладач повинен сприяти моральному та етичному розвитку студентів, пояснюючи значення толерантності, взаєморозуміння та поваги у військовому конфлікті. Важливо навчати студентів розуміти різні точки зору та аналізувати інформацію критично [52, с.272-273].

Важливо зазначити, що роль викладача в онлайн-навчанні в умовах війни для студентів, які вивчають англійську та німецьку мови, може бути складною та вимагати багато зусиль. Викладач повинен мати не тільки професійні знання та навички, але й бути готовим до викликів, які виникають в умовах війни [53, с.760-761].

Важливим аспектом ролі викладача є підтримка студентів. Викладач повинен створити безпечне та сприятливе середовище, де студенти можуть відчувати себе впевнено та ділитися своїми думками та почуттями. Важливо проявляти емпатію та розуміння до їхньої ситуації. Також важливо забезпечити психологічну підтримку студентам, які можуть бути під впливом стресу та травми від війни.

Інноваційні технології відіграють важливу роль у покращенні онлайн-навчання для студентів, які вивчають англійську та німецьку мови, особливо в умовах війни. Ось декілька способів, які можна використовувати під час дистанційного навчання для вивчення англійської та німецької мови:

Відеоконференції: Використання платформ для відеоконференцій, таких як Zoom або Skype, дозволяє учням і студентам спілкуватися з викладачами та однокурсниками в реальному часі. Це допомагає зберегти особисту взаємодію, яку може бути важко отримати в умовах конфлікту [54, с.156-157].

Інтерактивні платформи: Використання інтерактивних платформ для навчання мови, таких як Duolingo або Babbel, дозволяє учням і студентам вивчати мову за допомогою ігор, вправ та вікторин. Це робить процес навчання більш захоплюючим та цікавим.

Інтернет-ресурси: Використання різних інтернет-ресурсів, таких як відеоуроки, аудіо-матеріали та онлайн-підручники, дозволяє учням і студентам самостійно вивчати мову та розвивати свої навички незалежно від місця проживання.

Онлайн-спільноти: Приєднання до онлайн-спільнот, таких як форуми або соціальні мережі, де учні і студенти, які вивчають мову, можуть обмінюватися досвідом та практикувати мову з носіями мови, сприяє покращенню мовних навичок та мотивації до навчання [55].

Використання штучного інтелекту (AI): Штучний інтелект може бути використаний для розробки інтерактивних програм для навчання мови. Ці програми можуть адаптуватися до потреб та рівня мовної компетенції кожного студента, надаючи індивідуальні завдання та підказки.

Використання віртуальної реальності (VR): Використання VR може допомогти студентам відчувати себе в іншій культурі або середовищі, де мова, яку вони вивчають, є рідною. Це може покращити їхнє розуміння та сприяти практиці мови в реальних ситуаціях [56, с.1152-1153].

Адаптивні навчальні платформи: Використання платформ, що пропонують адаптивне навчання, дозволяє учням і студентам вивчати мову в своєму власному темпі та зосереджуватися на тих аспектах, які їм потрібні найбільше. Це дозволяє ефективніше використовувати час та ресурси студентів.

Машинний переклад: Використання машинного перекладу може допомогти учням і студентам зрозуміти текст або аудіо-матеріали, які можуть бути незрозумілими. Це забезпечує доступ до багатомовного матеріалу, що сприяє поглибленню мовних знань та розумінню.

Гейміфікація: Використання елементів гейміфікації, таких як бейджі, рівні, лідерборди, може стимулювати учнів і студентів до активності та досягнення мети. Це може зробити процес навчання більш захоплюючим та мотивуючим [57].

Ці інноваційні технології допомагають студентам покращити якість свого онлайн-навчання навіть в умовах війни. Вони забезпечують більш ефективну якість спілкування, інтерактивність, доступ до різноманітних матеріалів та можливість практикувати мову в реальних ситуаціях. Однак, важливо враховувати, що технології можуть бути обмежені в умовах війни через проблеми з електропостачанням або доступом до Інтернету.

Отже, роль викладача у навчанні є ключовою незалежно від умов, в яких відбувається процес навчання. У воєнний стан, коли доступ до звичайних освітніх закладів обмежений або неможливий, викладачі мають використовувати інноваційні методики та інтерактивні технології для забезпечення навчання студентів онлайн.

Одним з найефективніших методів є використання відеоконференційних додатків, які дозволяють викладачам та студентам взаємодіяти в режимі реального часу. Це може бути віртуальні класи, де викладач проводить лекції, відповідає на запитання та демонструє матеріали, а студенти можуть активно залучатися до обговорень, ставити задавати запитання та отримувати

зворотний зв'язок. Викладачі можуть також використовувати інтерактивні платформи для створення інтерактивних завдань та тестів.

Це дає змогу студентам отримувати оперативну негайну зворотну інформацію про свої знання та розвивати навички самоконтролю. Викладачі можуть створювати завдання різного рівня складності, використовувати групову роботу та спільні проекти для сприяння взаємодії між студентами [58].

Для покращення комунікації та співпраці, викладачі можуть використовувати такі інтерактивні інструменти, як форуми обговорень, вебінари, онлайн-платформи для спільного редагування документів тощо. Це дозволяє студентам обмінюватися думками, досліджувати нові ідеї та співпрацювати над проектами, навіть у віддалених режимах.

3.2 Практичні рекомендації

Аналіз останніх дій експертів [58] зазначає, що під час кризи - COVID-19 і війни з росією, потреба у кваліфікованих працівниках значно зростає. Адже саме персонал з розвиненими навичками лідерства, навчання здатний подолати проблему та її наслідки. Також кажуть, що в часи кризи важливо звернути увагу на проведення якісного та змішаного навчання для керівництва закладів освіти та вчителів.

Проте якщо у світі епідемія продовжує залишатися серйозною проблемою, то в Україні, звісно, головною причиною переведення навчальних закладів на змішане навчання стала війна. Перерви в освіті через війну чи епідемії можуть мати довгострокові негативні наслідки, оскільки вони мають такі ознаки:

- менше часу, витраченого на навчання;
- нижча якість навчання за допомогою дистанційних/онлайн-моделей;
- зниження мотивації і студентів, і викладачів.

Змішане навчання поєднує два методи – інтегративний та неінтегративний. Конвергентне навчання — це навчальна діяльність, яка

відбувається в певний час і в певному місці, тоді як пасивне навчання — це навчальна діяльність, яка відбувається в різний час і в різних місцях. Термін «змішане навчання» з'явився більше 17 років тому і не має повного визначення. Змішане навчання зайняло своє місце в освітньому процесі, оскільки має багато переваг: свобода та гнучкість, індивідуальність, мобільність, самостійний вибір темпу навчання, залучення більшої кількості людей різного віку, легке формування віртуальних спільнот, що дозволяє обговорювати між викладачами ті чи інші питання, вирішувати спільні проблеми, ділитися досвідом чи інформацією тощо [59, с.166].

Значення набуття досвіду та технологій неможливо переоцінити з точки зору ринку, що постійно змінюється. Такі навички, як аналіз даних, журналістика, креативність та емоційний інтелект, є необхідними та критичними, коли справа доходить до усунення розриву в навичках. Розробляючи програми пов'язаного навчання 21-го століття, викладачам рекомендується враховувати, як інформація передається за допомогою технологій, щоб допомогти студентам стати кращими професіоналами [69].

Хоча, звісно, в воєнний період є і загрози для змішаного чи дистанційного навчання:

- навчальні заклади не мають можливості визначити чіткий план, оскільки є багато моментів, які необхідно враховувати при плануванні сталої освіти, а зовнішнє середовище не сприяє навчальному процесу. Постійний стан «порохової бочки» викликає погіршення психічного здоров'я як викладачів, так і студентів, тому загальна мета навчання та викладання значно знижується.

- Очевидно, що не всі вчителі та учні мають можливість навчатися разом (жорсткі комп'ютери, стабільне підключення до Інтернету тощо). Крім того, є проблеми з самим сервером, а також технічні труднощі через зовнішні фактори. Зрештою, змішане навчання неминуче передбачає онлайн-навчання, яке спирається на Інтернет, комп'ютери та цифрові технології.

- Наша молодь народжується з пристроями під рукою, але старожили готові спілкуватися та навчатися онлайн. Це підтверджують і вчителі, і експерти в опитуванні Держосвіти. Експерти підкреслюють, що однією з головних проблем дистанційної освіти є низький рівень грамотності та навичок роботи з технікою та комп'ютером [60].

Іваненко Л. О. і Іванюк І. В. провели онлайн-опитування за допомогою гугл-форми у таких університетах: Львівський національний університет імені Івана Франка та Національний університет біології і природокористування України. Метою дослідження було визначити - чи зміниться освітня система, як передбачають вчителі. Як бачимо з результатів, що наведені далі, значна частина вчителів вважає, що освіта в Україні зміниться, і здебільшого це буде змішана форма навчання [10] [11].

Сто шістнадцять опитаних студентів мали описати роль викладача у змішаному навчанні. На думку багатьох експертів, за допомогою змішаних методів навчання вчителі стають фасилітаторами навчального процесу. Тобто люди організують публічні обговорення, щоб усі студенти були активними, а проблеми вирішувалися швидко та якісно. Тому головна мета викладача – не оцінити студента на іспиті, а тісно з ним поспілкуватися, стежити за прогресом і за потреби допомагати.

Так змінюється роль вчителя – він перестає бути спостерігачем, а виконує роль наставника. За словами авторів, дослідження проводилося за допомогою Google Sheets у травні 2022 року, у ньому брали участь студенти 4 курсів, які мали можливість навчатися очно, дистанційно та змішано. Тобто вони краще оцінюють питання, пов'язані з різними методами навчання. Третя частина проблеми була між студентами та викладачами. Воно включає питання про виявлення основних факторів, які сприяли роботі чи освіті опитуваного, оцінку його характеру, цілей, переконань щодо майбутнього тощо [61, с.548-549].

На основі відповідей респондентів (177 осіб) автори резюмували, що основними факторами, що сприяли негативним відповідям студентів, є відсутність мотивації до роботи та навчання, невпевненість у своєму майбутньому, фінансова та матеріальна нестабільність. Лише 6,2% сказали, що для них все залишилося, як було до війни.

Аналізуючи всі дані, отримані шляхом проведення опитування викладачів, керівництва навчальних закладів та студентів, можна дати рекомендації щодо швидкого розвитку освітньої системи навіть у воєнний час:

- Асинхронна робота зі студентами, яка буде контрольована та узгоджена між учасниками процесу навчання [61, с.548-549].
- Навчальна програма може бути адаптована до окремих випадків, виходячи з можливості та здатності проводити навчання під час війни.
- Психологічна допомога має створюватися для всіх педагогів та учасників (наприклад, з ініціативи ЗВО).
- Навчальний процес має включати адаптивні технології, інтерактивні складові, які будуть позитивно сприйняті студентом.
- Проведення очного навчання має бути в захищеному місці та гарантувати безпеку всім учасникам процесу.

Після наведення емпіричного експерименту, ми створили практичні рекомендації для викладачів щодо покращення використання інноваційних технологій забезпечення онлайн-навчання в умовах війни для учнів і студентів в умовах воєнного стану:

1. Забезпечити доступність технологій: переконатися, що всі учні і студенти мають доступ до необхідного обладнання та Інтернету. В разі потреби надати допомогу студентам, які мають обмежений доступ до технологій.

2. Надати детальні інструкції та підтримку: пояснити студентам, як користуватися необхідними програмами та платформами для онлайн-

навчання. Забезпечити технічну підтримку та відповідати на запитання студентів [61, с.548-549].

3. Використання різноманітних інструментів: розглянути можливості використання відеоконференцій, електронних дошок, інтерактивних завдань та інших інструментів для забезпечення активної участі студентів у навчальному процесі.

4. Створення колаборативного середовища: сприяти співпраці та комунікації між студентами шляхом використання форумів, групових проектів та інших інструментів для спільної роботи [58, с.137-138].

5. Забезпечити взаємодію зі студентами: стимулювати активну участь студентів у дискусіях, задавати запитання та підтримувати зв'язок зі студентами через електронну пошту, чат або інші засоби комунікації.

6. Застосування адаптивних методів навчання: враховувати різні потреби та рівні підготовки учнів і студентів, надавати можливість для самостійного вивчення матеріалу та індивідуальної роботи.

7. Оцінювання та зворотний зв'язок: надавати зрозумілі критерії оцінювання та детальний зворотний зв'язок щодо академічних досягнень студентів.

8. Підтримка студентів у психологічному аспекті: враховувати емоційний стан студентів, надавати можливості для консультацій та підтримки, сприяти створенню позитивної атмосфери та взаємодопомоги.

9. Навчання взаємодії з інноваційними технологіями: надавати студентам можливості для розвитку навичок використання різних інноваційних технологій, що стане корисним для їх майбутньої професійної діяльності.

10. Співпраця з колегами: обмінюватися досвідом та ресурсами з іншими викладачами, щоб вдосконалювати практики використання інноваційних технологій у навчальному процесі [61, с.548-549].

11. Постійне вдосконалення: відстежувати нові тенденції та інструменти в області онлайн-навчання, брати участь у вебінарах та тренінгах, щоб постійно покращувати свої навички та знання.

12. Гнучкість та адаптивність: бути готовим до змін та швидко адаптуватися до нових умов і вимог. Враховувати потреби та обставини студентів, шукати індивідуальний підхід до кожного.

13. Розуміння культурних особливостей: при роботі зі студентами з різних країн та культур, враховувати їхні особливості та надавати можливості для взаєморозуміння та взаємодії.

14. Планування та організація: створювати чіткий розклад та структуру для курсу, забезпечувати доступність матеріалів та завдань, щоб студенти мали можливість організувати свій час і вчасно виконувати завдання.

15. Залучення гостей та експертів: запрошувати професіоналів з відповідної галузі для гостювання в онлайн-класі, проведення лекцій або майстер-класів, щоб студенти мали можливість почути думки та досвід експертів.

16. Підтримка інтерактивності: стимулювати взаємодію і обмін ідеями між студентами, наприклад, через форуми, чати або віртуальні групи обговорення.

17. Використання мультимедійних ресурсів: включати в навчальні матеріали відео, аудіо, графіку та інші мультимедійні елементи, щоб зробити навчання більш цікавим та доступним [56, с.1152-1153].

18. Рефлексія та оцінка ефективності: регулярно аналізувати результати та отримувати зворотний зв'язок від студентів щодо якості та ефективності навчального процесу, а також вносити відповідні корективи.

19. Співпраця з батьками: забезпечити взаємодію з батьками учнів і студентів, надати їм інформацію про навчальний процес та залучити до співпраці у підтримці успішного навчання їхніх дітей.

20. Збереження мотивації: створювати цікаві та стимулюючі завдання, проводити конкурси та заохочувати учнів і студентів до активної участі у навчальному процесі.

21. Використання гейміфікації: інтегрувати елементи гри в навчальний процес, наприклад, призначати бали за виконання завдань, встановлювати рівні складності та нагороджувати досягнення студентів.

22. Стимулювання самостійного навчання: надавати учнів і студентам можливості для самостійного вивчення матеріалу, наприклад, через відеоуроки, онлайн-курси або електронні підручники.

23. Підтримка колаборативного навчання: стимулювати співпрацю та групову роботу студентів, наприклад, через спільне вирішення завдань, проектну діяльність або обговорення тем у віртуальних групах [56, с.1152-1153].

24. Використання адаптивних технологій: застосовувати інноваційні інструменти та програми, які адаптуються до індивідуальних потреб та навчальних стилів учнів і студентів.

25. Забезпечення доступності навчання: розробляти матеріали та завдання, які будуть доступними для учнів і студентів з різними особливими потребами, наприклад, з візуальними або слуховими обмеженнями.

26. Використання соціальних мереж: створювати спільноти учасників навчального процесу в соціальних мережах, де вони зможуть обмінюватися ідеями, досвідом та матеріалами.

27. Використання віртуальної реальності: використовувати технологію віртуальної реальності для створення іммерсивного навчального досвіду, наприклад, для вивчення історичних подій або наукових концепцій.

28. Забезпечення конфіденційності та безпеки: дотримуватися принципів конфіденційності та захисту персональних даних студентів під час використання онлайн-технологій.

29. Співпраця зі спеціалістами з психологічної підтримки: співпрацювати з психологами та консультантами, які надають підтримку учасникам навчального процесу в умовах воєнного стану.

30. Оцінка та вдосконалення власної практики: регулярно оцінювати власну роботу та її ефективність, шукати способи для покращення використання інноваційних технологій у навчанні.

Ці рекомендації допоможуть викладачам покращити використання інноваційних технологій для онлайн-навчання в умовах воєнного стану та забезпечити ефективне навчання учнів і студентів.

Висновки до розділу 3

У розділі 3 "Методичні рекомендації щодо впровадження інноваційних технологій онлайн-навчання в умовах війни" були представлені ключові підходи і стратегії, які можуть бути корисними для викладачів освітніх установ у подоланні викликів, пов'язаних зі зміненими умовами навчання через військовий конфлікт. Висновки цього розділу можуть бути такими:

Актуальність інноваційних технологій: Умови війни і пандемії підкреслили важливість інноваційних підходів до навчання. Впровадження сучасних технологій дозволяє забезпечити безперервність навчання і зберегти якість освіти.

Адаптація до онлайн-середовища: Викладачі повинні бути готовими швидко адаптуватися до онлайн-середовища, навчатися новим інструментам та методам, а також підтримувати учнів і студентів у цьому процесі.

Особиста підтримка учнів і студентів: Важливо підтримувати психологічний стан студентів, які переживають важкі часи через війну. Викладачі можуть стати психологічною опорою для студентів і надавати їм можливість виражати свої емоції та ділитися досвідом.

Співпраця та обмін досвідом: Викладачі та освітні установи повинні активно співпрацювати, обмінюватися досвідом і кращими практиками, щоб забезпечити ефективніше навчання в умовах війни.

Забезпечення доступу до освіти: Інноваційні технології можуть допомогти забезпечити доступ до освіти навіть у важкі часи. Важливо розробляти доступні та гнучкі навчальні програми.

Підвищення якості освіти: Викладачі повинні використовувати інноваційні методи для покращення якості навчання і надання учням і студентам необхідних навичок та знань для майбутнього.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Дистанційне навчання є ефективним інструментом для забезпечення освітніх потреб учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови в умовах воєнного стану. Воєнний стан може обмежити доступ до традиційної освіти, але дистанційне навчання дозволяє отримувати знання та навички, не зважаючи на обставини.

Перебуваючи в умовах воєнного стану, дистанційне навчання стає ключовим засобом забезпечення доступу до освіти для учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови. Ця тема є надзвичайно актуальною та важливою з гуманітарного та соціального погляду.

Робота виявила, що успішна реалізація дистанційного навчання вимагає ретельного вибору форм і методів, які відповідають особливостям вивчення мов та потребам учнів і студентів. Важливо використовувати інтерактивні інструменти, відеоуроки, аудіо матеріали та інші ресурси для підвищення ефективності навчання.

Для успішної організації дистанційного навчання в умовах воєнного стану важливо дотримуватися принципів гнучкості, доступності, індивідуалізації та підтримки учнів і студентів. Викладачі повинні бути готові до змін і надавати підтримку учням і студентам, які можуть переживати психологічний стрес.

Викладачі грають ключову роль у забезпеченні якості дистанційного навчання. Освітні установи повинні сприяти навчальному процесу, надавати технічну та психологічну підтримку, а також співпрацювати для обміну досвідом.

Викладання англійської та німецької мов в умовах військового конфлікту через дистанційне навчання має свої перспективи, проте також вносить виклики, які потребують постійного вдосконалення та адаптації.

Форми дистанційного навчання, такі як веб-конференції, відеоуроки, онлайн-курси та інші інтерактивні платформи, дозволяють учасникам навчального процесу взаємодіяти і спілкуватися та обмінюватися досвідом навчання.

Методи дистанційного навчання, такі як самостійна робота, відеоуроки, інтерактивні вправи та інші, сприяють розвитку навичок аудіювання, читання, письма та говоріння в англійській та німецькій мовах. Ці методи також дозволяють визначати власний темп навчання і гнучко планувати свій час.

Принципи організації дистанційного навчання для учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови в умовах воєнного стану, включають доступність навчального матеріалу, індивідуальний підхід, постійну підтримку викладачів та технічну підтримку.

Дистанційне навчання може бути використано як додатковий інструмент для підтримки учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови в умовах воєнного стану. Воно дозволяє продовжувати отримувати освіту та розвивати свої мовні навички, незважаючи на складні умови.

Дистанційне навчання може забезпечити можливість підготуватися до міжнародних іспитів з англійської та німецької мов, таких як TOEFL або Goethe-Zertifikat. Це розширить їх можливості для подальшого навчання чи працевлаштування.

Дистанційне навчання може сприяти збереженню мотивації учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови в умовах воєнного стану. Це можливо завдяки постійній підтримці викладачів та взаємодії з іншими учасниками навчального процесу, що допоможе створити спільноту навчання.

Дистанційне навчання також може забезпечити гнучкість у навчальному процесі для учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови в

умовах воєнного стану. Вони можуть навчатися в зручні для них час та місце, що дає можливість комбінувати навчання з іншими зобов'язаннями.

Важливо розвивати технологічну інфраструктуру та забезпечувати доступ до необхідних ресурсів для учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови в умовах воєнного стану. Це допоможе забезпечити якісне дистанційне навчання та зробити його доступним для всіх студентів.

Дистанційне навчання може сприяти розвитку комунікативних навичок учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови в умовах воєнного стану. Воно надає можливість взаємодіяти зі співрозмовниками з різних країн та практикувати використання мови у реальних ситуаціях.

Організація тренінгів та підтримка учасників навчального процесу у питаннях технічної підтримки є важливими складовими дистанційного навчання для учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови в умовах воєнного стану. Це допомагає забезпечити безперебійну роботу платформ та інструментів навчання.

Дистанційне навчання може сприяти підвищенню самодисципліни та саморегуляції учнів і студентів, які вивчають англійську та німецьку мови в умовах воєнного стану. Воно вимагає від них відповідальності та організації свого часу для успішного навчання.

Дистанційне навчання може стати основою для розвитку інноваційних підходів до викладання англійської та німецької мови в умовах воєнного стану. Воно дає можливість використовувати нові технології та методики навчання, що сприяють покращенню якості освіти.

Важливо враховувати особливості умов воєнного стану при організації дистанційного навчання. Потрібно забезпечити безпеку студентів, зберігаючи конфіденційність їх особистих даних та дотримуючись принципів етики дистанційного навчання.

Висновки до кваліфікаційної роботи підтверджують, що дистанційне навчання є важливим інструментом для учнів і студентів, які вивчають

англійську та німецьку мови в умовах воєнного стану. Воно сприяє забезпеченню освітніх потреб, розвитку їх мовних навичок та можливості для подальшого навчання. При організації дистанційного навчання важливо враховувати особливості умов воєнного стану та забезпечувати безпеку та конфіденційність учасників навчального процесу. Також потрібно розвивати технологічну інфраструктуру та надавати підтримку у питаннях технічного забезпечення. Дистанційне навчання може стати основою для інноваційних підходів до навчання мови та сприяти розвитку комунікативних навичок учнів і студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белова О.К. Педагогічні технології в сучасній освіті : навчальний посібник. Харків, 2008. 148 с
2. Басараба Н. Платформа дистанційного навчання Moodle та її використання в організації навчального процесу / Н. Басараба // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 2. – С. 63– 64.
3. Бей Л. Б., Тростинська О. М. Проблеми викладання української мови різним категоріям іноземних студентів. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. 2008. № 12. С. 42–43.
4. Гуревич Р.С. Сучасні інформаційні засоби навчання / Гороль П.К., Гуревич Р.С., Коношевський Л.Л. : навчальний посібник. Київ. Освіта України, 2007. 536 с.
5. Долинський Є.В. Формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів з використанням технологій дистанційного навчання. Хмельницький, 2012. 280 с.
6. Дронь В.В. Google-сервіси в навчальній діяльності викладачів: методичні рекомендації. Економіка в школах України. 2017. № 4. С. 2-3.
7. Живіцька С.Ю. Формування пізнавальної самостійності учнів засобами сервісів Google у процесі вивчення іноземної мови. Технологія фахової майстерності: електронні освітні ресурси та технології: обласна науково-практична Інтернет-конференція, 26-30 жовтня 2015 р. Кіровоград, 2015. С. 10
8. Закон України «Про вищу освіту» від 02.09.2020 № 849-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. (Дата звернення: 11.10.2023).

9. Золотарьова Г.М. Інноваційна педагогічна діяльність як рушійна сила розвитку науки та освіти України. Наукові записки кафедри педагогіки: [збірн. Наукових статей]. Харків, 2010. С. 79–80.
10. Іваненко Л. О. Роль викладача в дистанційному навчанні. Наукові записки кафедри педагогіки. 2016. Випуск 39. С. 87–88.
11. Іванюк І. В. Формування понятійно-термінологічного апарату з питань розвитку дистанційної освіти. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14343034.pdf> (дата звернення: 28.11.2020).
12. Кареліна О.В. Формування умінь з інформаційних технологій у процесі дистанційного навчання студентів вищих економічних навчальних закладів: дисертація, канд. пед. наук. Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2005. 215 с.
13. Кравцова Л. В. Аналіз ефективності системи дистанційного навчання в процесі перевірки компетенцій. Інформаційні технології в освіті. 2017. № 3. С. 74–75.
14. Кремінський Б. Г. Дистанційне навчання як педагогічна технологія : переваги та недоліки. Вісник Чернігівського нац. пед. ун-у. 2017. Випуск 146. С. 148–149.
15. Купновицька І. Г. Дистанційна форма навчання, як один із методів підвищення мотивації навчання студентами заочної форми підготовки. Прикарпатський вісник НТШ. Пульс. 2019. № 6. С. 73–74.
16. Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання : посібник. К. : Міленіум, 2019. 307 с.
17. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року: Постанова від 20 грудня 2000. Міністерство освіти і науки України. URL <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/>
18. Курлянд З.Н. Дидактика. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова. 2-ге вид., Київ. Знання, 2005. 256 с.

19. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./ Підготовка майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності засобами дистанційного навчання: дисертація. канд. пед. наук. Хмельницький, 2012. 200 с. URI: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5636>
20. Максимюк С.П. Педагогіка: [навч. посіб.]. Київ, 2005. 667 с.
21. Морзе Н.В., Глазунова О.Г. Критерії якості електронних навчальних курсів, розроблених на базі платформ дистанційного навчання. Інформаційні технології в освіті. Херсон, 2009. № 4. С. 63–64.
22. Морозов В. В. Модель інформаційної взаємодії в проектах створення дистанційного навчання на основі віртуальної реальності. Управління розвитком складних систем. 2019. Випуск 37. С. 144–145.
23. Мясковська М. О. Світові тенденції розвитку дистанційної освіти та перспективи для України. Збірник наукових праць Кам'янець–Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. 2015. Випуск 21. С. 256–257.
24. Методичне об'єднання вчителів дистанційного навчання [Електронний ресурс] // Дистанційне навчання у вінницькому районі. – Режим доступу: http://vin-distanziyne.at.ua/index/virtualne_mo/0-14
25. Носкова М. В. Аналіз нормативно-правової бази забезпечення існування дистанційної форми навчання в Україні. Молодий вчений. 2019. № 6. С. 346–347.
26. Нісімчук А.С. Педагогічна технологія : підручн. для підг. бакалавр. Академія пед. наук України. Відділ. Педагогіки і психології вищої школи. Київ, 2003. 163 с.
27. Новікова Є.С. Інформаційні методи викладання інформатики в умовах дистанційного навчання. Педагогічне Криворіжжя : педагогічний альманах : збірник науково-методичних праць. Кривий Ріг : КДПУ, 2022. Вип. 8. С. 93.

28. Опанасюк Ю. Дистанційне навчання як наслідок еволюції традиційної системи освіти. Вища освіта України. 2016. № 1. С. 49–50.
29. Основи медіаграмотності: Навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. Плани-конспекти уроків / За ред. В. Ф.
30. Організація дистанційної форми освіти в умовах воєнного стану: на що потрібно звернути увагу?. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/orhanizatsiia-dystantsiynoi-formy-osvity-v-zzso-v-umovakh-voiennoho-stanu-na-shcho-potribno-zvernuty-uvahu/> (Дата звернення: 01.09.2023).
31. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
32. ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Nauk-metod.zbirnyk-Osv.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu-%20Innovatsiyna.ta.projektna.diyalnist.pdf> (Дата звернення : 01.09.2023).Іванова, О. В. Волошенюк, О. П. Мокрогуза. – Київ:
33. Олійник В.В. Дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті: організаційно-педагогічний аспект: навч. посіб. Київ. ЦППО, 2001, 148 с.
34. Олійник В.В. Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання. Київ. Логос, 2006. 408 с. Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 190 с.
35. Павленко О. М., Шаров С. В. Реалізація дистанційної форми навчання засобами платформи Moodle у процесі підготовки майбутніх філологів. Інженерні та освітні технології. 2019. Випуск 7 (3). С. 106–107.
36. Петришина О. Формування мовної толерантності майбутнього педагогасловесника в умовах війни. Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід. Тернопіль, 2022. С. 356–361.

37. Слободянюк В.О. Дистанційне навчання : форми , методи та принципи організації / Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка - 2023» / XXV Всеукраїнська наукова конференція молодих учених . Черкаси : ЧНУ ім.Б.Хмельницького , 2023. С. 1411-1412
38. Чернописька В. З. Технології дистанційного навчання у закладах вищої освіти : аксіологічно-правові засади. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». 2019. Випуск 21. С. 112–113.
39. Штихно Л. В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти. Молодий вчений. 2016. № 66 (33). С. 489–490.
40. Ярмак В. Створення дистанційних курсів учителем як засіб підвищення його рівня знань та професійної компетентності. Математика в рідній школі. 2019. № 1/2. С. 55–56.
41. Ярошенко Т. О. Дистанційне навчання в системі вищої освіти: сучасні тенденції. Інженерні та освітні технології. 2019. № 4. С. 8–9.
42. Яценко Г. Ю. Комунікативний аспект в системі дистанційного навчання. URL: http://www.rusnauka.com/SND/Pedagogica/1_jacenko.doc.htm (дата звернення: 18.10.2023).
43. Bondarenko, O., Mantulenko, S., and Pikilnyak, A. (2018).
44. Google Classroom as a tool of support of blended learning for geography students. CEUR Workshop Proceedings, 2257:182–183. Bykov, V. and Shyshkina, M. (2014).
45. Emerging technologies for personnel training for IT industry in Ukraine. In Proceedings of 2014 International Conference on Interactive Collaborative Learning, ICL 2014, pages 945–946.
46. Bykov, V. Y., editor (2008). Remote Course Development Technology. Milenium, Kyiv. COVID-19 and Extended Online Learning (2021).
47. COVID19 and extended online learning. <https://www.sciline.org/covid-expert-quotes/online-learning#toc>.

48. Havrilova, L., Ishutina, O., Zamorotska, V., and Kassim, D. (2019). Distance learning courses in developing future music teachers' instrumental performance competence. CEUR Workshop Proceedings, 2433:429– 430.
49. KМУ (2018). Education and science reform. <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitoklyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>.
50. KМУ (2020). On amendments to the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 11, 2020 No. 211. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennyazmin-do-postanovi-ka-a262>.
51. Kravtsova, L., Kaminska, N., and Kravtsov, H. (2020). Cloud services in the distance learning system for future sailors. CEUR Workshop Proceedings, 2732:1187–1202.
52. Kremen, V., editor (2008). Encyclopedia of Education. Yurinkom Inter, Kyiv. Kukharenko, V. (2007). Distance learning. Kompiuter, Kyiv.
53. Kukharenko, V. (2013a). Designing massive open online courses. CEUR Workshop Proceedings, 1000:273– 280.
54. Kukharenko, V. (2013b). Massive open online courses in ukraine. Proceedings of the 2013 IEEE 7th International Conference on Intelligent Data Acquisition and Advanced Computing Systems, IDAACS 2013, 2:760– 761.
55. Kukharenko, V. and Oleinik, T. (2019). Open distance learning for teachers. CEUR Workshop Proceedings, 2393:156–157.
56. Kukharenko, V., Syrotenko, N., Molodykh, H., and Tverdokhliebova, N. (2005). Distance Learning Process. Milenium, Kyiv. Kushnir, N., Osypova, N., Valko, N., and Kuzmich, L. (2020).
57. Distance learning technologies in institution of higher education by means of LCMS Moodle. CEUR Workshop Proceedings, 2732:1152–1153. Len'art, I. (2021).

58. Comparative geometry in distance education. Journal of Physics: Conference Series, 1840(1):012003. MON (2016). National report on the state and prospects of education in Ukraine. <https://tinyurl.com/zkx6hkss>.
59. MON (2020). About organizational measures to prevent the spread of coronavirus COVID-19. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizacijni-zahodidlya-zapobigannya-poshirennyu-koronavirusu-sovid-19>.
60. Petrenko, L., Kravets, S., Bazeliuk, O., Maiboroda, L., and Muzyka, I. (2020). Analysis of the current state of distance learning in the vocational education and training institutions. E3S Web of Conferences, 166:10010.
61. Reshchuk, K. and Lukashova, S. (2020). From 15 to 68 million deaths from coronavirus. As others expect. <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/03/17/7243880/>.
62. Shokaliuk, S., Bohunenko, Y., Lovianova, I., and Shyshkina, M. (2020). Technologies of distance learning for programming basics on the principles of integrated development of key competences. CEUR Workshop Proceedings, 2643:548–549

ДОДАТКИ

Додаток 1

Практичне заняття з німецької мови: "Засоби комунікації в умовах воєнного стану"

Вступ:

Умови воєнного стану можуть створювати виклики для навчання, але ми продовжуємо навчатися та розвивати навички мови. Сьогодні ми розглянемо тему "Засоби комунікації в умовах воєнного стану" та вивчимо корисну лексику та фрази для таких ситуацій.

Мета:

Ознайомити студентів з основною лексикою та фразами для комунікації в умовах воєнного стану на німецькій мові.

Розвивати навички аудіювання та читання у військовому контексті.

Практикувати мовлення та письмо в рамках ролевої гри.

Завдання:

Ознайомлення з лексикою та фразами для воєнного часу.

Розуміння аудіотексту та тексту на військову тему.

Виконання завдання в ролі військового командира та перекладача.

Хід уроку:

Крок 1: Ознайомлення з лексикою та фразами

Вивчення та обговорення основних слів та фраз, пов'язаних з військовим станом: війська (die Armee), обороняти (verteidigen), ворожа атака (der Feindangriff), безпека (die Sicherheit), тощо.

Крок 2: Аудіювання та читання

Прослуховування аудіотексту про військову операцію та читання тексту на військову тему.

Дискусія над змістом тексту та визначення ключових ідей.

Крок 3: Рольова гра.

Розділення студентів на пари, один грає роль військового командира, а інший - перекладача.

Військовий командир отримує інструкції, а перекладач повинен перекласти їх на німецьку мову та передати команді.

Завдання:

Військовий командир видає команди своїй команді, використовуючи вивчені фрази.

Перекладач перекладає команди німецькою та повідомляє їх своєму командиреві.

Висновки:

Урок німецької мови дозволяє студентам ознайомитися з корисною лексикую та фразами релевантними для воєнного стану та практикувати їх у ролі військового командира та перекладача. Це допоможе підготувати студентів до можливих ситуацій у воєнному середовищі.

Домашнє завдання:

Скласти короткий текст або листа, використовуючи вивчені на уроці лексичні одиниці та фрази, щодо планів на майбутнє, а також збільшити обсяг словникового запасу на тему воєнного стану на матеріалі німецької мови. У тексті слід висловити особисті думки та стурбованості стосовно поточних подій та планів.

Додаток 2

Таблиця

**Різноманітні технології, які можуть бути використані для
впровадження інноваційних методів онлайн-навчання учнів і студентів,
які вивчають німецьку та англійську мови в умовах війни**

Технологія	Опис
Відеоконференції	Використання платформ, які дозволяють проводити відеоконференції для онлайн-уроків та взаємодії між студентами і викладачами.
Онлайн-платформи	Використання спеціалізованих освітніх платформ для розміщення навчальних матеріалів, завдань і тестів, сприяє організації процесу навчання.
Мобільні додатки	Розробка та використання мобільних додатків для навчання, які дозволяють студентам вивчати мови на смартфонах і планшетах.
Віртуальна реальність	Використання VR для іммерсивного вивчення мови, створення віртуальних навчальних середовищ та ситуацій для практики мови.
Онлайн-ігри	Використання навчальних ігор і симуляцій для активного вивчення мови та співпраці учасників

	навчального процесу
Використання AI	Впровадження штучного інтелекту для індивідуального відстеження та коригування навчального процесу кожного студента.
Інтерактивні вправи	Використання інтерактивних вправ та віджетів для практики мовних навичок і взаємодії з матеріалом в онлайн-середовищі.
Спільні проекти	Організація спільних міжнародних проектів та взаємодія з студентами з інших країн для практики комунікативних навичок.
Електронні підручники	Створення та розповсюдження електронних підручників та навчальних матеріалів для доступу в онлайн-режимі.

Джерело: розроблено на основі джерела [56].

Додаток 3

Таблиця

Форми дистанційного навчання в умовах воєнного стану під час вивчення англійської та німецької мови у навчальних закладах

Форма Дистанційного Навчання	Опис
Google Classroom	Використання платформи Google Classroom для створення віртуального класу, де викладач може завантажувати матеріали, надавати завдання та відслідковувати прогрес студентів.
Відеоконференції (Zoom, Google Meet)	Проведення відеоконференцій для лекцій, практичних занять та дискусій між викладачем і студентами в реальному часі.
Мобільні додатки та онлайн-курси	Використання спеціалізованих мобільних додатків та онлайн-курсів для вивчення мови, де студенти можуть вчити словниковий запас, граматику тощо.
Спільні онлайн-проекти та групи	Спільна робота над проектами та завданнями в онлайн-групах, де студенти спілкуються, обмінюються ідеями та спільно працюють над завданнями.
Самостійна робота та індивідуальні завдання	Використання самостійної роботи, включаючи читання, письмо та відповіді на завдання, які студенти виконують самостійно під

	час вивчення мови.
Електронна пошта та месенджери	Використання електронної пошти та месенджерів для зв'язку між викладачем і студентами, а також для обговорення завдань та надсилання матеріалів.

Джерело: розроблено автором (МНОЮ) на основі джерела [43].